

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 119

Eesti, videosild

Neljapäev, 10. juuni 2021

Algus 15.08, lõpp 16.00

Juhataja: Andres Metsoja (aseesimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Peeter Ernits

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algataja esindaja Grete Arro, Philip Morrise välissuhete juht Margit Pulk, Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna juhataja Sigrid Soomlais (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine Tootjavastutuse laiendamise sigaretikonile kui ohtlikule jäätmele
2. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivne pöördumine Tootjavastutuse laiendamise sigaretikonile kui ohtlikule jäätmele

Andres Metsoja ütles sissejuhatuseks, et pöördumises tehakse ettepanek kohustada Eestis sigarettide edasimüüjaid looma sigaretikonide kokkukogumise süsteemi ning võtma aktiivse vastutuse selle eest, et konid ei satuks loodusesse. Ta rääkis, et käesoleval istungil kuulatakse ära kollektiivse pöördumise algatajate esindaja ja teised osapooled ning menetluslikke otsuseid ei tehta.

Kollektiivse pöördumise algatajate esindaja **Grete Arro** tegi ettekande ning andis ülevaate pöördumise sisust (lisa). Ettekandes saadi ülevaade probleemist ning millised võiksid olla võimalikud seadusandluslikud lahendused.

Margit Pulk rääkis, et tootjatena ollakse nõus võtma vastutus, samuti ollakse avatud koostöök. Proovitud on tõsta inimeste teadlikkust, et sigaretikonid ei visataks maha. Konidega prügistamise kohta ütles ta, et ühekordse plasti direktiiviga võetakse seda arvesse ja tootjatel tuleb korvata prügi kokku korjamise kulu. Samuti näeb direktiiv ette, et tootjad ja müügisektor peavad panustama inimeste teadlikkuse tõstmisele. Ta ütles, et lahendust filtrite bioplasti probleemile üritatakse leida, kuid lõpliku lahenduse leidmiseks tuleb läbida erinevad etapid.

Sigrid Soomlais ütles, et laiendatud tootjavastutus tuleneb jäätmete raamdirektiivist (artiklitest 8 ja 8a) ehk tootja vastutab toote eest kogu elutsükli jooksul. Süsteem peaks tagama, et jäätmeteks muutunud tooted on kellegi vastutusel. Samuti peaks see ergutama innovatsiooni ning tõstma huvi tootearenduse vallas, sest toota tuleks selliseid tooteid, millega oleks jäätme faasis lihtsam ja odavam tegeleda. Ühekordse plasti direktiivist tulenevalt lisatakse probleemtoodete loetellu mitmed plasti sisaldavad tooted, näiteks kalapüügivahendid, õhupallid, filtriga tubakatooted ja eraldi filtrid tubakatoodes kasutamiseks. Filtriga tubakatoodete ja turustatavate filtrite probleemtoodete loetellu viimine hakkab kehtima 2023. aasta 5. jaanuarist. Eesmärk on panna filtrita sigarettide tootjatele vastutus nende toodetega seotud kõikide kulude katmise eest, mis nüüd hakkab hõlmama ka prügistamist ja koristamist, veo- ja jäätmekäitluse kulusid ning teavituskampaaniaid. Ühekordse plasti direktiivist ei tulene liigiti kogumise kohustust. Eestis ei ole selliseid ettevõtteid, kes tegeleksid ainult sigaretkonide ümbertöötlemisega ning enamasti lähevad need segaolmejäätmete hulka ja sealt edasi kas ladestamisse või põletamisse. Sigareti filtritest on katsetatud teha tellised, plastgraanuleid ja kasutada neid teede ehitusel. Liikmesriikidel on kohustus ühekordse plasti direktiiv üle võtta k.a 3. juuliks. Eesti puhul on hetkel tellitud vastavasisuline uuring, tehtud väljatöötamise kavatsus ning see kooskõlastatud huvigruppidega. Euroopa Komisjonil on tegemata mitmed olulised juhendid ja rakendusmäärused direktiivi rakendamiseks. Samuti oli direktiiv seotud eelmise Riigikogu menetluses oleva jäätme seaduse eelnõuga ehk ei saadud uut eelnõu enne välja saata, kui menetluses olev eelnõu jõustus. Eeldatavalt liigub uus jäätme seaduse eelnõu lähiajal kooskõlastusringile.

Margit Pulk ütles, et ühekordse plasti direktiivist tulenevalt pannakse toodetele ka märgistus, kui toode sisaldab plasti ehk kõik sigaretipakid saavad endale vastava märgistuse.

Grete Arro ütles, et küsimus on selles, kas me ootame direktiivi ülevõtmise ära või otsustame juba varem asuda lahendusi välja mõtlema. Direktiiv on pigem suunaja ning meil endal tuleks võtta initsiatiiv ning leida kiiremad lahendused. Ta ütles, et kogumissüsteemi loomine võib tekitada uue keskkonnakoormuse ning samuti võib ümbertöötlus olla negatiivse keskkonnamõjuga. Kindlasti on oluline ka teavitamine, kuid praegu lükatakse vastutus tarbijale, vastutus võiks jaotuda võrdsemalt osapoolte vahel.

Andres Metsoja uuris, kas e-sigaretid on alternatiiv filtriga sigarettidele. Ta küsis, kui palju on Eestis e-sigarettide ja tavalise tubaka tarbijaid. **Margit Pulk** ütles, et Tervise Arengu Instituudi viimasest rahva terviseuuringust tuli välja, et järjest rohkem inimesi läheb üle erinevatele alternatiivsetele sigarettidele. Eestis on e-sigareti kasutajaid umbes 15 000-20 000, tubaka ja nikotiinitoodete tarbijaid on igapäevaselt 17%, mis on ca 200 000 inimest. 17%-le lisandub erinevate hinnangute järgi 6-7% nn pühapäevasuitsetajaid ehk kokkuvõttes on Eestis 23-24% tubaka- ja nikotiinitarvitajat. **Grete Arro** ütles, et e-sigarettide kasutamisega kaasneb samuti keskkonnamõju, kuna need on tehtud plastist. Need on küll korduvkasutatavad, kuid ei saa loota, et kõik neid kasutama hakkavad ning välja ei tohi jätta ka nafta kasutamise jalajälge.

Yoko Alender uuris, miks ei otsita lisaks direktiivi ülevõtmisele täiendavaid lahendusi sigaretkonidega tegelemiseks. Ta soovis teada, kas algatajate ettepanekutes on välja pakutud mõni lahendus, mida võiks rakendada lisaks ühekordse plasti direktiivile ning kas on olemas tubakatooteid, mis on keskkonnasõbralikumad. **Sigrid Soomlais** ütles, et petitsioonis tehtud konkreetsed ettepanekud puudutavad konkreetseid kogumissüsteeme ja ühekordse plasti direktiiv iseenesest ei nõua sellist liigiti kogumist, kuid seda ettepanekut võib arutada, kui eelnõu valmis saab. Kogumissüsteemide rajamine on kulukas ning tuleks mõelda, kes selle kinni maksab. Kui rääkida prügistamise kulude katmisest, siis eraldi plaanitakse teha töögrupp, milles üritatakse erinevate osapoolte vahel leida lahendus, kuidas jagada kulusid. Ta ütles, et kestlike lahenduste väljatöötamisel võivad tekkida uut tüüpi jäätmed. **Grete Arro** sõnas, et algatajate eesmärk ei ole

lükata reostust teise kohta. Kuna kogumissüsteemid on ressursi kulu, siis oleks kõige mõistlikum, et suitsetaja ise kannaks kaasas tuhatoosi ja paneks suitsukonid olmeprügisse ning selle kõrval võiksid olla alternatiivid, kui nad on mõistliku keskkonnakulu piires. Ta ütles, et tegeleda tuleks probleemide tekitamise peatamisega.

Yoko Alender küsis, et kas kuskil mujal maailmas on sarnase aruteluga jõutud kaugemasse faasi, et tekitada sellist käitumuslikku muudatust. **Grete Arro** ütles, et USA-s on tehtud erinevaid katsetusi. **Margit Pulk** rääkis, et näiteks kui tellida Nespresso kohvikapslid, siis nad annavad kaasa koti ehk järgmise tellimusega saab tagasi anda kasutatud kapslid. Erinevate tubakatoodete puhul alles mõeldakse, milline võiks olla hea lahendus. Ta ütles, et kuumutatavate tubakatoodete puhul on täheldatud seda, et kuna neil pole ebameeldivat lõhna, siis suitsetajatel ei ole nii suur kiusatus seda kiirelt kuskile ära visata enne prügikasti jõudmist.

Andres Metsoja ütles, et sigaretikonide kogumisurnide paigaldamine on kulukas. Ta uuris, kas maailmas on rakendatud sellist varianti, et tootjal on kohustus tagada konide/filtriite kogumisurnide paigaldamine. **Sigrid Soomlais** rääkis, et ühekordse plasti direktiivi raames kogumise taristu kulude osas on mindud seda teed, et seal, kus prügistamise tõenäosus on suurem, sinna tuleks teha taristuinvesteeringud. Mõnes riigis on näiteks randades ära keelatud suitsetamine. Ta ütles, et välja on töötatud korgiga konitopsid. Erinevates riikides on tõestust leidnud, et kui need urnid on hästi märgistatud ja erksat värvi, siis tõhusus kasvab poole võrra (Rootsi). Soomes on tegevuskava kokku lepitud, et nad tahavad saada aastaks 2030 tubakavabaks. **Margit Pulk** ütles, et Rootsis sai probleemiks see, kui nad keelustasid avalikes kohtades suitsetamise ning sellise keeluga nad koristasid ära ka suitsetajatele mõeldud spetsiaalsed urnid ehk inimesed viskasid üha tihedamalt konid maha, sest puudus koht kuhu neid panna. Keelavate lahendustega peab olema ettevaatlik. **Grete Arro** ütles, et kui me keelustame või peidame ära, siis probleem tuleb välja teises kohas. Ta sõnas, et topsti või kaasaskantava tuhatoosi idee on hea. Kõige odavam on ikkagi käitumuslik muutus. Muutus võiks toimuda inimese peas, sest me ei jõua luua piisavalt taristuid, mis tuleb maksumaksjal kinni maksta.

Heiki Kranich ütles, et konide kogumissüsteemi haldamine on kulukas. Muuta tuleks inimeste käitumist, et nad paneksid konid topsti. Lisaks millegi ära keelamine ei tee midagi paremaks. **Grete Arro** ütles, et ühegi asja keelamisest ja karistamisest ei ole olnud juttu, sellepärast ongi eesmärgiks käitumuslik muutus.

Andres Metsoja ütles, et sageli kui suitsetajale öelda, et ära viska koni maha, siis vastureaktsioon on see, et kuhu ta peaks selle siis panema, sest kogumisurni selle jaoks ei ole. Ühiskonnas tuleks jõuda arusaamiseni, et koni maha viskamise tagajärg on see, et keegi teine peab neid koristama ehk oluline oleks luua konide kogumissüsteem. Ta uuris, kui palju toodetakse sigarette. **Margit Pulk** ütles, et tegemist on aktsiisikaubaga ehk need andmed on olemas Maksu- ja Tolliametil. Lisaks on Statistikaametil olemas andmebaas Intrastat, kuhu lähevad kirja kõik imporditud kaubad (sigaretid, lahtised filtriid jne).

2. Info ja muud küsimused

Täiendavat infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Andres Metsoja
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija